РОЗДІЛ 1
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

УДК 351.82:352(477:4ЄС)2022/
DOI https://doi.org/10.32782/2786-9385/2025-6-1

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Байрак Сергій Олександрович,
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології та публічного управління
Волинського національного університету імені Лесі Українки
ORCID ID: 0000-0001-6290-7634

Досліджено трансформацію державної політики регіонального розвитку України в умовах воєнного стану, спричиненого повномасштабною збройною агресією Російської Федерації. Обґрунтовано, що війна стала каталізатором глибоких структурних змін у системі публічного управління, актуалізувавши потребу у переосмисленні концептуальних засад регіональної політики. Визначено, що реформи децентралізації створили інституційні передумови для підвищення адаптивності регіонів, зміцнення їхнього управлінського потенціалу та мобілізації внутрішніх ресурсів у кризових умовах. Розкрито механізми взаємодії між військовими адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

Акцентовано увагу на тому, що в умовах війни регіональна політика має виконувати не лише функцію економічного вирівнювання, а й слугувати інструментом національної згуртованості, стійкості та стратегічного відновлення. Підкреслено значення євроінтеграційного курсу України, який передбачає імплементацію принципів «згуртованого розвитку» (cohesion policy) Європейського Союзу, спрямованих на забезпечення рівних можливостей для всіх регіонів незалежно від їхнього соціально-економічного статусу. У контексті цього визначено, що модернізація регіональної політики повинна ґрунтуватися на засадах «розумної спеціалізації», індикативного планування, інституційної взаємодії та цифровізації управлінських процесів.

Обґрунтовано, що ефективна післявоєнна стратегія регіонального розвитку повинна передбачати поєднання державного та місцевого управління, широке залучення громадськості, розвиток цифрових інструментів прозорості та контролю, а також створення сприятливих умов для інвестицій і підприємництва. У висновках наголошено, що саме синергія процесів децентралізації, євроінтеграції та локальної самоорганізації формує підґрунтя для стійкого відновлення держави та підвищення її конкурентоспроможності у глобальному середовищі.

Ключові слова: *державна політика, регіональний розвиток, децентралізація, євроінтеграція, воєнний стан, публічне управління.*

Bairak S. O. Main Trends in the Transformation of Ukraine's State Regional Development Policy under Martial Law and European Integration

The study examines the transformation of Ukraine's state regional development policy under martial law caused by the full-scale armed aggression of the Russian Federation. It is substantiated that the war has become a catalyst for profound structural changes within the public administration system, emphasizing the need to reconsider the conceptual foundations of regional policy. It is determined that decentralization reforms have created institutional prerequisites for enhancing the adaptability of regions, strengthening their managerial capacity, and mobilizing internal resources under crisis conditions. The mechanisms of interaction between military administrations and local self-government bodies are revealed.

Emphasis is placed on the fact that, under wartime conditions, regional policy should serve not only as a tool for economic equalization but also as an instrument of national cohesion,

resilience, and strategic recovery. The importance of Ukraine's European integration course is highlighted, which envisages the implementation of the European Union's «cohesion policy» principles aimed at ensuring equal opportunities for all regions regardless of their socio-economic status. In this context, it is determined that the modernization of regional policy should be based on the principles of «smart specialization», indicative planning, institutional interaction, and the digitalization of management processes.

It is substantiated that an effective post-war regional development strategy should combine state and local governance, ensure broad public participation, develop digital tools for transparency and accountability, and create favorable conditions for investment and entrepreneurship. The conclusions emphasize that the synergy of decentralization, European integration, and local self-organization processes forms the foundation for the sustainable recovery of the state and the strengthening of its competitiveness in the global environment.

Key words: *state policy, regional development, decentralization, European integration, martial law, public administration.*

Актуальність дослідження. В умовах сучасних викликів та загроз Україна переживає один із найскладніших періодів своєї новітньої історії – повномасштабну збройну агресію Росії, що кардинально змінила пріоритети державної політики та механізми її реалізації. В умовах воєнного стану питання забезпечення сталого регіонального розвитку набуло особливої ваги, оскільки саме регіони зазнають найбільшого тиску внаслідок руйнування інфраструктури, втрати людського капіталу, внутрішньої міграції, а також посилення соціально-економічної нерівності. Актуальність дослідження зумовлена потребою переосмислення механізмів регіональної політики з урахуванням викликів воєнного стану, децентралізації та принципів регіонального розвитку ЄС.

Мета статті – визначення основних тенденцій трансформації державної політики регіонального розвитку України в умовах воєнного стану та євроінтеграції, аналіз впливу децентралізаційних процесів на підвищення стійкості регіонів і обґрунтування напрямів гармонізації національної політики з європейськими стандартами згуртованого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми державної політики регіонального розвитку України присвячено значну кількість наукових напрацювань. З-поміж інших варто виокремити науковий доробок О. Бабінової, І. Гаращук, А. Диганова, У. Дорош, Є. Качмарського, О. Кудінова, В. Мельничука, А. Чайкіної тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Попри надзвичайні виклики війни, Україна зберігає стратегічну орієнтацію на інтеграцію до Європейського Союзу, що зумовлює потребу гармонізації регіональної політики відповідно до європейських стандартів і підходів. У цьому контексті забезпечення ефективного функціонування політики регіонального розвитку стає не лише інструментом внутрішньої стабілізації, а й важливою передумовою для післявоєнного відновлення, згуртування територіальних громад і реалізації принципів субсидіарності, інклюзивності та сталого розвитку.

Війна актуалізувала питання децентралізації повноважень, посилення ролі місцевого самоврядування, формування нових інституційних та фінансових механізмів регіонального розвитку. Саме в умовах загроз і нестабільності виникає нагальна потреба переосмислення підходів до регіональної політики – від акценту на вирівнювання до стратегії згуртування, від проєктного мислення до системного управління розвитком територій.

Актуальність переосмислення ролі регіонів у системі публічного управління особливо виразно проявляється в умовах війни, коли на передній план виходять питання стійкості, адаптивності та самоорганізації територіальних громад. Варто звернути увагу, що ще в 1980-х роках дослідник Дж. Нейсбіт, один із засновників теорії «інформаційного суспільства», наголосив на тенденції зростання впливу окремих регіонів на розвиток національних економік. Згідно з «парадоксом Нейсбіта», «чим вищий рівень глобалізації, тим

сильнішими стають найменші її учасники» [Цит. за: 1, с. 6]. Цей висновок набуває особливого значення в українських реаліях, коли регіони виступають не лише адміністративними одиницями, а є активними суб'єктами економічного, політичного, соціального тощо життя у державі. Наприклад, участь українських регіонів у ініціативах ЄС *(URBACT, INTERREG, U-LEAD)* дає змогу місцевим органам влади розвиватися автономно від центру. Таким чином, глобальні процеси роблять місцевий рівень сильнішим і більш спроможним, що і є практичним проявом «парадоксу Нейсбіта». Ба більше, у глобальній економіці навіть малий бізнес може виходити на міжнародний ринок. Механізмами для цього є: електронна комерція, фриланс-платформи, цифрові фінансовим інструментам. В умовах війни процеси глобалізації дають змогу компенсувати втрати традиційних ринків за рахунок інтеграції у світову економіку знань.

Таким чином, «парадокс Нейсбіта» в українських реаліях можна сформулювати так: чим інтенсивніше Україна інтегрується у глобальні структури, тим вагомішою є її суб'єктність як держави, як суспільства і як системи регіонів.

Зміцнення регіонів в умовах глобалізації пояснюється посиленням внутрішніх зв'язків та активізацією місцевих ресурсів. Чим краще організоване управління на місцевому рівні, тим ефективніше регіони використовують свій інтелектуальний, природний та інфраструктурний потенціал. А в перспективі тим сильніше вони інтегруються у міжнародні економічні процеси та сприяють конкурентоспроможності всієї держави [2, с. 31]. Саме у цьому контексті особливо важливо розглядати політику регіонального розвитку як стратегічний інструмент європейської інтеграції України.

Євроінтеграційний курс держави передбачає не лише формальне наближення до інституцій ЄС, а й упровадження принципів «згуртованого розвитку» *(cohesion policy),* які полягають у забезпеченні рівного доступу до розвитку для всіх регіонів незалежно від рівня їхнього соціально-економічного розвитку чи географічного розташування. У цьому контексті політика регіонального розвитку має розглядатися як один із ключових складників загальнонаціональної стратегії стійкості, відновлення та модернізації після війни.

У цьому контексті актуалізується потреба у гнучких підходах до реалізації державної політики регіонального розвитку, особливо в умовах воєнного стану, коли значна частина регіонів України стикається з прямими загрозами безпеці, руйнуванням інфраструктури, масовими переміщеннями населення та порушенням економічних зв'язків. Водночас інші регіони, менш уражені бойовими діями, стають осередками прийому внутрішньо переміщених осіб, гуманітарної підтримки та формування нових економічних центрів.

За таких умов державна регіональна політика має виконувати не лише функцію економічного вирівнювання, а й бути інструментом соціальної згуртованості, національного спротиву та стратегічного відновлення. Саме тому особливого значення набуває взаємозв'язок між національною політикою відбудови та регіональними стратегіями розвитку, розробленими за участю місцевого самоврядування, громадянського суспільства та бізнесу. Такий підхід відповідає принципам «розумної спеціалізації», що декларуються ЄС, і сприяє більш ефективному використанню потенціалу кожного регіону відповідно до його специфіки.

Євроінтеграційна стратегія України вимагає не лише законодавчої та інституційної гармонізації, а й побудови реальної політики згуртованого розвитку, де регіони виступають не як пасивні отримувачі допомоги, а як активні агенти змін. Відповідно, модернізація державної політики регіонального розвитку має включати впровадження сучасних управлінських підходів, ефективних фінансових інструментів підтримки, індикативного планування, а також формування сталих горизонтальних зв'язків між регіонами для обміну досвідом, технологіями та управлінськими практиками.

Аналіз положень Закону України «Про засади державної регіональної політики» [3] дає підстави стверджувати, що держава відіграє ключову роль у процесі регіонального розвитку, яка полягає, насамперед, у забезпеченні збалансованості та узгодженості регіональних, міжрегіональних і загальнодержавних інтересів. Також держава відповідає за розроблення та реалізацію індивідуалізованих концепцій регулювання і механізмів державної підтримки, адаптованих до специфіки економічного й соціального стану кожного окремого регіону. Водночас важливими аспектами державної діяльності у сфері регіонального розвитку є впровадження єдиних соціальних стандартів на всій території країни та забезпечення державних гарантій, спрямованих на досягнення гідного рівня життя для кожного громадянина.

Після початку широкомасштабної збройної агресії Росії проти України 24 лютого 2022 р. в державі було запроваджено воєнний стан, що істотно трансформував підходи до функціонування публічної влади на регіональному рівні. Згідно з положеннями Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [4], у межах адміністративно-територіальних одиниць – районів і областей – на основі наявних державних адміністрацій були створені військові адміністрації. Ці органи отримали розширений спектр повноважень, включаючи охорону критично важливих інфраструктурних об’єктів, уведення або коригування комендантської години, можливість реквізувати транспорт, регулювати в’їзд і виїзд населення, здійснювати будівництво оборонних споруд та організовувати евакуацію мешканців тощо.

Із метою впорядкування діяльності органів публічної влади 12 травня 2022 р. прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану». Закон констатував розширення повноважень органів місцевого самоврядування, зокрема сільських, селищних і міських голів, які в період дії воєнного стану отримують право одноосібного ухвалення рішень із низки питань. Зокрема, це стосується звільнення комунальних земель від незаконно встановлених об’єктів, огляду пошкоджених споруд, демонтажу аварійних будівель, виділення коштів на підтримку Збройних сил України, забезпечення реалізації правового режиму воєнного стану, створення правових установ для надання безоплатної допомоги населенню та кадрового управління у цих установах. Окрім того, установлено спрощені механізми для ухвалення рішень органами місцевого самоврядування та військовими адміністраціями, що функціонують у населених пунктах [5].

Згідно із Законом, передбачено три форми взаємодії військових адміністрацій з органами місцевого самоврядування в умовах воєнного стану: 1) повне перейняття повноважень, коли місцева влада фактично припиняє діяльність, а всі адміністративні функції переходять до військової адміністрації; 2) модель спільного управління, яка передбачає координацію дій між місцевим самоврядуванням та військовою адміністрацією з розмежуванням компетенцій; 3) делегування додаткових повноважень місцевій владі під контролем військової адміністрації вищого рівня, що дає змогу зберегти автономність громад за збереження загального нагляду з боку військової структури [6, с. 45].

Формат взаємодії між військовими адміністраціями та органами місцевого самоврядування визначається відповідно до обставин, що склалися в конкретному регіоні. У період кризових викликів територіальні громади проявили високий рівень організованості та автономності, що дало їм змогу ефективно реагувати на нові загрози. Зокрема, вони самостійно координували евакуаційні заходи, розміщення внутрішньо переміщених осіб, брали участь у створенні підрозділів територіальної оборони та облаштуванні захисної інфраструктури. Додатково громади забезпечували фінансову підтримку для осіб, чиє житло було зруйноване, або залу-

чали допомогу від міжнародних партнерів для відновлення пошкоджених об'єктів.

Важливим складником стало також розширення бюджетних повноважень очільників територіальних громад. Вони отримали можливість оперативного перерозподілу фінансових ресурсів для задоволення першочергових оборонних та безпекових потреб. Така гнучкість у бюджетному плануванні сприяла ефективному розв'язанню соціальних питань, що виникають в умовах війни, зокрема спорудженню захисних укриттів у навчальних та соціальних установах, підтримці внутрішньо переміщених осіб спільно з волонтерами, а також забезпеченню об'єктів інфраструктури енергообладнанням за кошти громади чи за підтримки донорів [7, с. 5].

У контексті воєнного стану особливого значення набуло посилення ролі місцевого самоврядування в управлінні територіями та ресурсами. Зокрема, органи місцевого самоврядування отримали статус суб'єктів цивільного компонента територіальної оборони, що визначено ч. 3 ст. 4 Закону України «Про основи національного спротиву» [8]. Відповідні зміни були внесені до ст. 43 Закону «Про місцеве самоврядування в Україні», що дало змогу розширити повноваження органів на місцях у сфері оборонної політики. Ці зміни відкрили можливість органам місцевого самоврядування долучатися до виконання окремих державних функцій, зокрема тих, які спрямовані на гарантування безпеки мешканців громад. На рівні районних та обласних рад до функціоналу включено ухвалення програм підготовки до територіальної оборони, а також заходів щодо навчання населення для участі у русі національного спротиву. Окрім того, передбачено впровадження інформаційних кампаній і практичних заходів, спрямованих на підготовку громадян до опору та популяризацію служби у військовому резерві в межах відповідних територій [9].

Із початком повномасштабної агресії Росії було активізовано низку мережевих проєктів, спрямованих на посилення взаємодії між територіальними громадами. Серед них вирізняється благодійна програма «Громади – громадам», ініційована Асоціацією об'єднаних територіальних громад. Цей проєкт має на меті забезпечення адресної допомоги тим громадам, що найбільше постраждали внаслідок бойових дій. До цієї ініціативи долучилися понад 200 об'єднаних територіальних громад. За спостереженнями українського науковця М. Миколюка, децентралізована система управління, яка діє на рівні місцевого самоврядування, виявила свою ефективність в умовах воєнного часу, оскільки забезпечила реальне врахування інтересів мешканців і дала змогу оперативно реагувати на актуальні потреби завдяки розширеним повноваженням органів місцевої влади [10, с. 69].

Військові дії на території України стали каталізатором глибоких трансформацій у суспільному житті та серйозно позначилися на соціально-економічному стані регіонів. Однією з найгостріших проблем стало масштабне пошкодження інфраструктурних об'єктів. Зокрема, у східних та південних областях країни зазнали руйнувань виробничі підприємства, житлові комплекси та об'єкти соціального значення, що потребує значного фінансування для їх відновлення.

Окрім того, унаслідок систематичних ударів по енергетичних об'єктах країна втратила приблизно 50% своїх енергопотужностей. Це стало чинником стримування економічного розвитку навіть у тих регіонах, які відносно менше постраждали від воєнних дій, але стикаються з дефіцитом електроенергії. До того ж порушення логістичних мереж і проблеми з постачанням сировини та матеріалів у поєднанні з інфляційними процесами створюють додатковий тиск на виробництво. Це спричиняє зростання собівартості продукції та зниження обсягів виробництва, що в підсумку ускладнює забезпечення сталого регіонального розвитку [7, с. 5–6].

Друга важлива проблема – масштабна міграція населення зі східних областей у західні регіони держави та за кордон. Це спричинило дефіцит трудових ресур-

сів на постраждалих територіях. Водночас у відносно безпечних регіонах України відзначається значний приріст населення, що, своєю чергою, створює навантаження на систему соціального забезпечення та потребує розширення обсягів соціальної підтримки для внутрішньо переміщених осіб. Ці процеси супроводжуються посиленням економічної нестабільності, скороченням виробничих потужностей, зниженням рівня доходів громадян і посиленням соціально-економічних контрастів між регіонами.

Окрім того, постійні безпекові ризики суттєво зменшують інвестиційну привабливість територій та зумовлюють необхідність додаткових витрат на забезпечення захисту критичної інфраструктури й цивільного населення. За таких умов регіональна влада змушена переглядати поточні підходи до розвитку територій, адаптувати стратегії до нових викликів і розвивати міжрегіональну взаємодію як важливий елемент стабілізації ситуації [7, с. 6].

За даними звіту Київської школи економіки, станом на листопад 2024 р. сукупні економічні втрати України, спричинені збройною агресією Російської Федерації, оцінюються у 170 млрд доларів США. Найбільшої шкоди зазнав житловий фонд, руйнування якого оцінюються у 60 млрд доларів (пошкоджено або зруйновано 236 тис житлових будівель). Інфраструктурні збитки становлять 38,5 млрд доларів. Енергетична галузь зазнала втрат на 14,6 млрд доларів, втрати підприємницького сектору – 14,4 млрд доларів, а сільськогосподарського комплексу – 10,3 млрд доларів. Утрати освітньої інфраструктури оцінюються у 7,3 млрд доларів, охорони здоров'я – 4,3 млрд доларів, культурної спадщини, спортивних та туристичних об'єктів – 4 млрд доларів, сектору житлово-комунального господарства – 3,5 млрд доларів, цифрової інфраструктури та телекомунікаційного сектору – 1,2 млрд доларів. Найвищі обсяги руйнувань і матеріальних втрат зафіксовано у Донецькій, Київській, Луганській, Харківській, Чернігівській та Херсонській областях [11].

Значні втрати, яких зазнала інфраструктура України внаслідок війни, актуалізують потребу у подальшому розвитку децентралізаційних процесів. Такий підхід забезпечує оперативніше реагування на актуальні потреби як громадян, так і підприємницьких структур, а також сприяє ефективній реалізації заходів із відновлення інфраструктури та соціального обслуговування. Надання більшої самостійності регіональним органам влади дає змогу підвищити адаптивність територій до кризових умов, оскільки вони отримують більше повноважень для прийняття стратегічних рішень. Децентралізація завдяки кращому розумінню місцевих викликів і потреб створює сприятливі умови для залучення інвестицій, що є ключовим чинником у подоланні наслідків війни та подальшому відновленні економіки.

Для забезпечення більшої прозорості та об'єктивності зазначених процесів важливо розробити чіткі критерії для розмежування територій, а також залучити експертів до складу комісії.

Другим важливим кроком є підвищення рівня участі громадян у прийнятті рішень на місцевому та регіональному рівнях. Це може бути досягнуто через механізми громадських слухань, ініціатив та залучення мешканців до реалізації проєктів, як-от «Громадський бюджет». Включення громадськості та експертів у процес обговорення планів розвитку територіальних громад сприятиме зміцненню співпраці з органами місцевої влади, що допоможе зробити громади більш стійкими та здатними ефективно реагувати на нові виклики.

Третім важливим етапом є залучення міжнародної фінансової та технічної допомоги для відновлення регіонів. Окрім донорської підтримки, необхідно спрямувати інвестиції у ключові галузі розвитку, для чого потрібно визначити пріоритетні напрями в рамках стратегії відновлення.

Завершальним етапом є реалізація ініціатив через цифрові технології, що забезпечить прозорість процесу прийняття рішень та впровадження механізмів контролю за використанням

місцевих бюджетів. Це дасть змогу активізувати участь громадян у процесах ухвалення рішень через механізми електронного голосування та електронні платформи для управління бюджетами [7, с. 8–9].

Висновки. У період воєнного стану державна політика регіонального розвитку України зазнала глибоких трансформацій. Значною мірою вони зумовлені необхідністю оперативної адаптації до умов війни та нових гібридних викликів безпеці держави. Зважаючи на масштабні територіальні втрати, руйнування інфраструктури, складну економічну ситуацію та масову міграцію населення, регіони демонструють належний рівень адаптивності, самоорганізації та здатності до мобілізації місцевих ресурсів. Залучення органів місцевого самоврядування до формування обороноздатності держави та розвиток горизонтальних зв'язків між регіонами значною мірою створюють передумови для підвищення стійкості територій та їхньої економічної спроможності. На нашу думку, це стало можливим завдяки реформі децентралізації і результативній взаємодії з центральними органами державної влади. Визначальними чинниками забезпечення стабільності виступили оперативне коригування управлінських підходів, активна мобілізація місцевих ресурсів і консолідація зусиль громад.

Євроінтеграційний курс України визначає необхідність гармонізації регіональної політики з принципами згуртованого розвитку та стандартами ЄС. Це передбачає забезпечення рівного доступу регіонів до ресурсів, підтримку «розумної спеціалізації» регіонів та стратегічне використання локальних потенціалів. У цьому контексті державна політика регіонального розвитку стає ключовим інструментом післявоєнного відновлення, модернізації інфраструктури, мобілізації інвестицій і створення умов для соціальної згуртованості громад.

Забезпечення ефективності регіональної політики потребує комплексного підходу. Він повинен включати: стратегічне планування, використання сучасних управлінських і фінансових інструментів, активне залучення громадянського суспільства та міжнародних партнерів, а також застосування цифрових технологій для підвищення прозорості процесів та контролю за реалізацією ресурсів. Такий підхід сприятиме формуванню стійкої, адаптивної та конкурентоспроможної системи регіонального розвитку, здатної ефективно реагувати на нові виклики та забезпечувати довгострокову стабільність і розвиток держави в умовах післявоєнного відновлення та інтеграції до європейського простору.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Диганова А. Теоретико-методологічні аспекти визначення сутності поняття «регіональна політика». *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія «Державне управління».* 2018. № 2. Т. 29(68). С. 6–13.

2. Брикова І. Концепція міжнародної конкурентоспроможності національного регіону та її практичний вимір. *Міжнародна економічна політика.* 2006. № 6. С. 29–54.

3. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: https://surl.li/coquty (дата звернення: 17.09.2025).

4. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 URL: https://surl.li/wsusvg (дата звернення: 01.10.2025).

5. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану : Закон України від 12.05.2022 № 2259-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text (дата звернення: 21.09.2025).

6. Місцеве самоврядування як чинник стійкості тилу : аналітична доповідь / В.Г. Потапенко та ін. ; за ред. В.Г. Потапенка. Київ : НІСД, 2023. 54 с.

7. Кулініч О., Попов О. Вплив децентралізації влади на регіональний розвиток України в умовах воєнного стану. *Філософія та управління*. 2024. № 1. С. 1–10.

8. Про основи національного спротиву : Закон України від 16.07.2021 № 1702-IX.URL: https://surl.li/grjpkf (дата звернення: 01.10.2025).

9. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: https:// zakon.rada.gov.ua/laws/ (дата звернення: 28.09.2025).

10. Миколюк А. Робота органів місцевого самоврядування під час воєнного стану. *Таврійський науковий вісник. Серія «Публічне управління та адміністрування».* 2022. № 2. С. 67–73.

11. Прямі збитки інфраструктури України через війну зросли до $170 млрд – оцінка KSE Institute станом на листопад 2024 р. URL: https://surl.li/grjpkf (дата звернення: 01.10.2025).

REFERENCES:

1. Dyhanova, A. (2018). Teoretyko-metodolohiyni aspekty vyznachennia sutnosti ponyattia «rehionalna polityka» [Theoretical and methodological aspects of defining the essence of the concept «regional policy»]. Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Derzhavne upravlinnia, 29(68), 6–13. [in Ukrainian].

2. Brykova, I. (2006). Kontseptsiia mizhnarodnoi konkurentospromozhnosti natsionalnoho rehionu ta yii praktychnyi vymir [The concept of international competitiveness of a national region and its practical dimension]. Mizhnarodna ekonomichna polityka: nauk. zhurnal, (6), 29–54. Kyiv: KNEU. [in Ukrainian].

3. Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky: Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 № 156-VIII [On the principles of state regional policy: Law of Ukraine dated February 5, 2015, No. 156-VIII]. Retrieved from: https://surl.li/coquty (Accessed September 17, 2025). [in Ukrainian].

4. Pro pravovyi rehym voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12.05.2015 [On the legal regime of martial law: Law of Ukraine dated May 12, 2015]. Retrieved from: https://surl.li/wsusvg (Accessed October 1, 2025). [in Ukrainian].

5. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo funktsionuvannia derzhavnoi sluzhby ta mistsevoho samovriaduvannia u period dii voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 12.05.2022 № 2259-IX [On amendments to certain laws of Ukraine regarding the functioning of the civil service and local self-government during martial law: Law of Ukraine dated May 12, 2022, No. 2259-IX]. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text (Accessed September 21, 2025). [in Ukrainian].

6. Potapenko, V.H., Barannik, V.O., Bakhur, N.V., et al. (2023). Mistseve samovriaduvannia yak chynnyk stiikosti tylu [Local self-government as a factor of rear stability: Analytical report]. Kyiv: NISD. [in Ukrainian].

7. Kulinich, O., & Popov, O. (2024). Vplyv detsentralizatsii vlady na rehionalnyi rozvytok Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [The impact of decentralization of power on regional development of Ukraine under martial law]. Filosofiia ta upravlinnia, (1), 1–10. [in Ukrainian].

8. Pro osnovy natsionalnoho sprotyvu: Zakon Ukrainy vid 16 lyptia 2021 r. N 1702-IX [On the fundamentals of national resistance: Law of Ukraine dated July 16, 2021, No. 1702-IX]. Retrieved from: https://surl.li/grjpkf (Accessed October 1, 2025). [in Ukrainian].

9. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 № 280/97-VR [On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine dated May 21, 1997, No. 280/97-VR]. Retrieved from: https:/./zakon.rada.gov.ua/laws/ (Accessed September 28, 2025). [in Ukrainian]

10. Mykoliuk, A. (2022). Robota orhaniv mistsevoho samovriaduvannia pid chas voiennoho stanu [The work of local self-government bodies during martial law]. Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriia: Publichne upravlinnia ta administruvannia, (2), 67–73. [in Ukrainian].

11. Priami zbytky infrastruktury Ukrainy cherez viinu zrosly do $170 mlrd – otsinka KSE Institute stanom na lystopad 2024 roku [Direct infrastructure losses of Ukraine due to the war reached $170 billion – KSE Institute assessment as of November 2024]. Retrieved from: https:// surl.li/grjpkf (Accessed October 1, 2025). [in Ukrainian].

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Стаття надійшла до редакції 30.10.2025
Стаття прийнята 15.11.2025
Статтю опубліковано 30.12.2025